

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОНАННІ РОБІТ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою є актуальною проблемою в усьому світі, а їх наслідки можуть бути надзвичайно тяжкими.

Звернення до досвіду зарубіжних країн надає можливість розглянути нашу правову систему в контексті сформованих правових традицій розвинених країн.

Серед країн, системи права яких відносяться до романо-германської правової системи, найбільш близькою до української є німецька система права.

Чинна редакція Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини 1998 року містить § 319 «Створення небезпеки внаслідок порушення правил будівельних робіт», який законодавець включив до розділу 28 «Загальнонебезпечні злочини».

При порівнянні сучасних норм німецького та українського кримінального законодавства необхідно підкреслити наявність кількох суттєвих відмінностей норми від аналогічної, передбаченої ст. 272 КК України.

Окремий параграф КК ФРН спрямований на охорону громадської безпеки від шкоди, завданої шляхом порушення саме будівельних правил. В тексті норми говориться про широкий спектр правил, не обмежуючись тими, де містяться положення безпеки.

Також, КК ФРН, формулюючи об'єктивну сторону суспільно-небезпечного діяння, прямо називає етапи процесу будівництва, де застосовний §319 КК ФРН – той, хто «при плануванні, керуванні будівництвом або при виконанні будівельних робіт або при знесенні споруд порушує загально-визнані правила техніки і цим створює небезпеку для здоров'я або життя іншої людини, підлягає кримінальній відповідальності...»

Взагалі, склад злочину є формальним, диспозиція норми не передбачає настання наслідків. Максимальний термін позбавлення волі за вчинення злочину становить п'ять років. Абзац 2 §319 встановлює аналогічну відповідальність за планування, керівництво та здійснення наміру встановити на будівельному об'єкті технічне обладнання або перебудувати встановлене обладнання такого роду, порушуючи «загальноприйняті правила техніки безпеки», тим самим створюючи небезпеку для здоров'я або життя іншої людини.

Метою цього абзацу є підкреслення того, що взаємодія декількох джерел підвищеної небезпеки в рамках одного виробництва створює надзвичайно високу загрозу.

У перших двох частинах німецького Кримінального кодексу передбачено тільки умисні форми вини. Такий висновок можна зробити,

ґрунтуючись на тексті §15 КК ФРН, який встановлює, що «Кримінальний відповідальності підлягають особи лише за умисне діяння, якщо закон чітко не передбачає покарання за необережне діяння».

Цей пункт стверджує, що умисел може бути спрямований не на створення умов, небезпечних для життя та здоров'я людей, але при досягненні певної мети такі наслідки допускаються. Створення небезпеки через необережність (абзац 3 §319 КК ФРН) карається позбавленням волі строком до трьох років або грошовим штрафом.

Німецький законодавець тісно пов'язує з розглянутим інститут дієвого каяття, реалізований у §320. Підсумовуючи знання правил виконання будівельних робіт особами, професійно зайнятими в даній галузі, законодавець надав суду можливість пом'якшити покарання, якщо особа, що вчинила злочин, передбачений абз. 1-3 §319 КК ФРН, добровільно усуває небезпеку до того, як настане значна шкода.

У разі, якщо вчинене діяння підпадає під дію абз. 4 §319 Кримінального кодексу ФРН, тобто при добровільному усуненні небезпеки до настання значного збитку, злочинець не карається. Положення про дієве каяття застосовується, якщо небезпека або наслідок діяння були усунені без участі особи, що його вчинила, але вона добровільно та настійливо докладала зусиль для досягнення цієї мети.

Діючий Кримінальний кодекс Нідерландів 1886 року не передбачає окремої статті, що встановлює відповідальність за порушення правил безпеки під час проведення робіт з підвищеною небезпекою. Однак, розділ VII «Злочини, що загрожують загальній безпеці людей або власності», містить кілька положень, альтернативних ст. 272 Кримінального кодексу України, з яких головною є ст. 171, що складається з трьох частин. Перші дві, аналогічно до німецького кодексу, сконструйовані як формальні, третя – як матеріальна.

Відповідно до ч. 1 ст. 171 особі, яка недбалістю або необережністю зруйнувала або пошкодила будівлю або споруду, створивши загальну небезпеку для власності, загрожує строк ув'язнення не більше трьох місяців або штраф четвертої категорії (25 тисяч гульденів).

Як видно, об'єктом охорони є відносини власності, що не характерно для норм більшості держав, в тому числі і України. Частина 2 статті 171 Кримінального кодексу Нідерландів передбачає шість місяців ув'язнення зі стягненням штрафу тієї ж категорії, якщо зазначені дії створюють небезпеку «для життя іншої людини». У разі смерті людини, керуючись ч. 3 ст. 171, суд має право призначити покарання у вигляді одного року позбавлення волі та штрафу, рівного встановленому в ч. 1 та ч. 2.

Розділ, який розглядається, включає норми, що встановлюють відповідальність за злочини з умисною формою вини. Крім того, після засудження за будь-яке з порушень, які включені до VII розділу, на підставі ст. 176 «злочинець може бути позбавлений права займатися професійною діяльністю, пов'язаною з тим, що він вчинив злочин».

Норми, які передбачають відповідальність за порушення правил безпеки, включені і до другої книги «Про злочини та проступки проти особистості» Кримінального кодексу Франції 1992 року, розділ II

«Про посягання на людську особистість». Основний склад розглянутого правопорушення закріплений у ст. 222-19 відділу II «Про неумисні посягання на недоторканість особистості». «Дія, яка викликала повну втрату працездатності іншої особи на період більше трьох місяців через помилковість, недбалість, невідомість, неухважність або невиконання законом або регламентами обов'язку щодо безпеки чи попередження, карається двома роками ув'язнення».

Згідно з другим абзацом цієї статті, при умисному невиконанні покладених обов'язків «передбачені покарання збільшуються до трьох років позбавлення волі...»

Стаття 222-20 Кримінального кодексу Франції передбачає покарання за порушення вимог безпеки, в результаті якого третій особі завдано шкоди здоров'ю, що призвело до повної втрати працездатності на строк менше або рівний трьом місяцям. Максимальний термін позбавлення волі, призначуваний судом за вказані дії, не може перевищувати один рік. Таким чином, у межах статей, безпосередньо присвячених охороні особистості, відсутні склади, що передбачають у якості обов'язкової умови виникнення кримінальної відповідальності смерть людини.

Наприклад, заподіяння смерті «іншій людині в результаті ... не виконання обов'язку з безпеки або обережності, покладеного законом або регламентами, складає неумисне вбивство» (ст. 221-6) і розміщено в розділі II «Про неумисні посягання на життя».

Додатковою позитивною рисою, на мій погляд, є згадування про втрату працездатності як наслідку злочину. Цей критерій є основоположним для визначення ступеня шкоди здоров'ю, дозволяючи обґрунтовано розраховувати розміри компенсацій та штрафних санкцій.

Ще однією гарантією якісного та повного вирішення завдань в галузі громадської та особистої безпеки є можливість притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб.

Отже, в цілому держави здійснюють кримінально-правове забезпечення дотримання правил безпеки при виробництві будівельних та інших робіт. Більшість кримінальних кодексів зазначають родовим об'єктом злочину відносини в сфері громадської безпеки. Зарубіжні кримінально-правові джерела вказують на різні непрямі об'єкти вивчених злочинів: громадську безпеку при проведенні гірничих, будівельних або інших робіт, життя, здоров'я та власність.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс Німеччини 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p3086 – Назва з екрану.
2. Кримінальний кодекс Нідерландів 1886 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.108.206.3/wet/inhoud/sr_1.html – Назва з екрану.
3. Кримінальний кодекс Франції / наук. вид. В. С. Станіч. – Україна : «ОВК» 2017 р.

Ключові слова: Безпека праці, охорона праці, робота з підвищеною небезпекою, техніка безпеки, нещасний випадок.

Key words: Labor safety, labor protection, high risk work, safety precautions, accident.

Kuzmin Eduard Eduardovich A few thoughts on 'internationality' of Ukrainian Criminal Law	213
Мусиченко Ольга Михайлівна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги	215
Попович Олена Василівна Вчинення домашнього насильства щодо дитини як ознака, що кваліфікує злочин	219
Степаненко Оксана Василівна Кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством	223
Тавлуй Олена Вікторівна Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України як обставина, що виключає протиправність діяння	226
Тімофєєва Лілія Юріївна Пропорційність кримінальної відповідальності за викрадення майна в умовах воєнного стану.	229
Хімченко Світлана Анатоліївна Кримінально-правова охорона лікарської таємниці	231
Чугуніков Ігор Іванович Повторність як форма множинності у проєкті нового КК України	235
Drobchak Alla Leonidivna, Protasov Evgeny Leonidovich Ukraine's criminal law system faces significant challenges to combat crime and ensure justice	239
Дорошенко Костянтин Костянтинович Представництво в суді без повноважень та надмірний формалізм	242
Лещенко Андрій Вікторович Актуальні проблеми покарання за катування	245
Малишева Марина Валеріївна Кримінально-правова характеристика потерпілого у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 142 КК України «Незаконне проведення дослідів над людиною».	248
Мальцев Максим Вікторович Зарубіжний досвід забезпечення безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.	251
Мустафаєва Анна Іванівна Кримінально-правова охорона ембріона за зарубіжним законодавством	254
Нековаль Єгор Ігорович Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України	256